

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3174

Vragen van het lid **Wassenberg** (PvdD) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *de steeds verdere achteruitgang van de grutto* (ingezonden 11 mei 2020).

Antwoord van Minister **Schouten** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 17 juni 2020).

Vraag 1

Kent u het artikel «De grutto is de nieuwe dodo»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Deelt u de zorg dat de grutto in Nederland met uitsterven bedreigd wordt? Zo nee, waarom niet? Zo ja, acht u dat acceptabel?

Antwoord 2

Ik deel de zorg dat het slecht gaat met de grutto, ondanks de vele initiatieven van zowel overheden als natuurbeherende organisaties, agrariërs, burgers en onderzoekers om uitsterven van de grutto te voorkomen. Ik heb de Kamer in 2018 geïnformeerd (Kamerstuk 33 576, nr. 135) over de gezamenlijke aanpak ter behoud van de weidevogels, waaronder de grutto.

Vraag 3

Erkent u dat het huidige weidevogelbeheer, waaraan de afgelopen jaren miljoenen euro's subsidie zijn uitgegeven, niet werkt?

Antwoord 3

Ik deel deze stellingname niet. De oorzaken voor de zorgwekkende neerwaartse spiraal van de weidevogelpopulatie zijn complex, gebiedsafhankelijk en vragen om een langtermijnaanpak. Daarin werken we intensief samen met de provincies, gemeenten, waterschappen en terreinbeherende organisaties aan de instandhouding en het herstel van de weidevogelpopulaties. De gruttomonitor (2012–2019) voor Zuidwest-Friesland laat zien dat dankzij alle

¹ UKrant, 29 april 2020 – «De grutto is de nieuwe dodo» (<https://www.ukrant.nl/de-grutto-is-de-nieuwe-dodo/>)

inspanningen de afname van de weidevogels wel vertraagd is, maar dat dit nog niet heeft geleid tot het beoogde resultaat in termen van stabilisatie en herstel. De WUR voert op dit moment een evaluatie uit naar het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) dat onderdeel uitmaakt van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en een belangrijk instrument is voor het weidevogelbeheer. Ik verwacht de uitkomsten van deze evaluatie eind dit jaar aan de Kamer te kunnen toesturen.

Vraag 4

Onderschrijft u de conclusie van de auteurs van de Grutto Monitor 2012–2019 dat een «fijnmazig mozaïekbeheer» niet werkt voor het behouden van een vitale weidevogelpopulatie? Zo nee, waarom niet? Zo ja, legt u zich bij deze conclusie neer?²

Antwoord 4

Effectief weidevogelbeheer is complex en vereist een scala aan maatregelen. De resultaten zijn in sterke mate gebiedsafankelijk. Wat in het ene gebied werkt, blijkt in een ander gebied nauwelijks resultaat op te leveren. De conclusie dat een «fijnmazig mozaïekbeheer» niet werkt is een duidelijke uitkomst van de grutto-monitor voor Zuidwest-Friesland. Het is van belang dat deze kennis over wat werkt en niet werkt via de agrarische collectieven beschikbaar komt voor de boer die via de agrarische collectieven deelneemt aan het agrarisch natuurbeheer.

Vraag 5

Onderschrijft u de conclusie dat intensief agrarisch beheer van het leefgebied van de grutto de belangrijkste oorzaak is van de achteruitgang van de gruttopopulatie? Zo nee, waarom niet? Zo ja, bent u bereid tot maatregelen met afrekenbare doelstellingen die de achteruitgang van de grutto stoppen?

Antwoord 5

De intensieve landbouw is één van de oorzaken van de achteruitgang van de gruttopopulatie. Andere oorzaken zijn de afname van het leefgebied van de grutto door de ruimtedruk als gevolg van de toename van wegen, woningen en bedrijventerreinen en de droogte. Daardoor neemt ook de predatordruk toe.

De transitie naar een natuurinclusieve landbouw en ruimtelijke bescherming van leefgebieden is een belangrijke voorwaarde om de grutto in Nederland te behouden.

Vraag 6

Erkent u dat grutto's moeite hebben met overleven omdat er in Nederland sprake is van ernstige achteruitgang van insectenpopulaties, vooral als gevolg van het gebruik van landbouwgif, de stikstofuitstoot, de monoculturen en het maaibeeld?

Antwoord 6

Insecten vormen een belangrijke voedingsbron voor de gruttokuikens. Daarmee vormt achteruitgang van het aantal insecten ook een gevaar voor het duurzaam voortbestaan van grutto's en overige insectenetende vogels. Onderzoek van Kleijn et al. (2017), op verzoek van mijn ministerie, toonde aan dat ook in Nederland in de laatste decennia sprake is geweest van een afname van de aantallen insecten, op basis van gegevens van met name vlinders en libellen in natuurgebieden. Over het voorkomen van insecten in de agrarische gebieden zijn vrijwel geen gegevens beschikbaar. Zoals ook verzocht door uw Kamer (Kamerstuk 26 407, nr.125) laat ik daarom een verkenning uitvoeren naar een meerjarig onderzoeksprogramma om meer inzicht te krijgen in de landelijke trends van insecten, waaronder ook in het agrarisch gebied. Door dit nauw aan te laten sluiten bij meer gebiedsgerichte pilots van bijvoorbeeld het Deltaplan Biodiversiteitsherstel, zullen we meer kunnen zeggen over de insectenafname in Nederland en de benodigde

² Rijksuniversiteit Groningen, De Grutto Monitor 2012–2019
(<https://www.globalflywaynetwork.org/gfn/wp-content/uploads/2020/05/van-der-Velde-et-al-Gruttomonitor-2012-2019.pdf>)

maatregelen om deze ten bate van insecten en grutto's te kunnen keren in insectenherstel. Over de uitkomsten van deze verkenning zal ik u rond de zomer nader informeren.

Vraag 7

Erkent u dat het kabinet eindverantwoordelijk is voor de goede staat van instandhouding van de grutto? Zo ja, heeft u een duidelijk overzicht van deze staat van instandhouding?

Antwoord 7

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het natuurbeleid is gedecentraliseerd naar de provincies en daarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk en provincies. Het Rijk draagt systeemverantwoordelijkheid en legt daarover verantwoording af aan de Europese Unie. Met de zes-jaarlijkse EU Vogelrichtlijnrapportage geeft het Rijk inzicht in de status van grutto's in Nederland door middel van korte- en langetermijntrends in populatieaantallen en korte- en langetermijntrends in de verspreiding van de grutto.

Vraag 8

Hoe controleert en handhaaft u dat provincies hun resultaatverplichting nakomen en optreden wanneer de Wet natuurbescherming wordt overtreden?

Antwoord 8

De provinciale taken op het gebied van natuur, die in de Wet natuurbescherming zijn vastgelegd en straks terugkeren in de Omgevingswet, behoren tot de wettelijke medebewindstaken. Het ANLb is een belangrijk instrument voor het realiseren van de internationale natuurdoelen. De beleidsmonitor die de provincies voor het ANLb hebben ontwikkeld levert de input voor de effectiviteit van het gevoerde beleid.

Als geconstateerd wordt dat een provincie een taak niet naar behoren uitvoert, volgt volgens de interventieladder voor interbestuurlijk toezicht eerst overleg. Daarna worden afspraken gemaakt over te nemen acties en termijnen. In de praktijk worden problemen daarmee opgelost. Voor het geval dat dit toch onvoldoende zou zijn, biedt de wet het Rijk enkele mogelijkheden om maatregelen te treffen. Het Rijk kan gebruikmaken van het generieke instrumentarium voor interbestuurlijk toezicht uit de Provinciewet (indeplaatsstelling, schorsing of vernietiging). Ook kan, op grond van de Wet Naleving Europese regelgeving, publieke entiteiten een aanwijzing gegeven worden om de provincie te dwingen alsnog te voldoen aan een wettelijke verplichting die berust op Europees recht. In dit verband de Vogelrichtlijn of de Habitatrictlijn.

Vraag 9

Heeft u een verklaring voor het feit dat subsidies voor agrarisch natuurbeheer al decennialang niet bewerkstelligen wat het beoogde doel ervan is? Zo nee, bent u bereid die subsidieverlening grondig te evalueren en te herzien? Zo ja, op welke termijn en wijze wilt u hierin verandering brengen?

Antwoord 9

Subsidies voor agrarisch natuurbeheer bereiken een relatief klein deel (circa 6%) van het agrarisch areaal in Nederland. Sinds 2016 is het stelsel grondig herzien en werken Rijk, provincies, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, BIJ12, BoerenNatuur en de agrarische collectieven intensief samen om de daling van het aantal boerenlandvogels om te zetten in een stabilisatie van de populatie. Het areaal beheerd gebied door de agrarische collectieven is in drie jaar tijd toegenomen van 64.293ha in 2016 naar 77.351 ha in 2018. Het in stand houden van de soort blijkt, zeker de laatste jaren onder de gebiedsgerichte aanpak ANLb, zijn vruchten af te werpen. Dit is echter te weinig om de teruggang van de aantallen boerenlandvogels over het gehele agrarische areaal te stoppen.

Daarnaast doen agrarische collectieven in pilots kennis en ervaring op om de werking van het nieuwe GLB nog meer af te stemmen op gebiedsgerichte opgaven. Instandhouding van boerenlandvogels is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 3, voert de WUR in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de provincies een evaluatie uit naar de effectiviteit van het stelsel voor ANLb.

Vraag 10

Kunt u bevestigen dat er subsidies worden verstrekt aan boeren voor activiteiten waartoe ze wettelijk al verplicht zijn, terwijl de teruggang van Vogelrichtlijnsoorten, zoals de grutto, daarmee niet gestopt wordt? Zo nee, waarom niet? Zo ja, bent u bereid de subsidieverlening afhankelijk te maken van afrekenbare en bovenwettelijke doelstellingen en op welke manier gaat u dat handhaven?³

Antwoord 10

De lidstaat Nederland heeft een wettelijke verplichting om te zorgen voor een gunstige staat van instandhouding van de broedvogels uit de Vogelrichtlijn. Het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer binnen het GLB is één van de maatregelen om invulling te geven aan deze verplichting. Hiermee worden boeren gestimuleerd hun beheer te richten op het realiseren van bepaalde natuurdoelen, zoals het creëren van goede leef-, foerageer- en voortplantingsgebieden voor o.a. de grutto. Boeren kunnen op vrijwillige basis deelnemen aan het ANLb. Zij ontvangen hiervoor een vergoeding die overeenkomt met de gederfde inkomsten en de daadwerkelijk gemaakte kosten.

³ UKrant, 29 april 2020 – «De grutto is de nieuwe dodo» (<https://www.ukrant.nl/de-grutto-is-de-nieuwe-dodo/>)